

Anselmo Lorenzo - anarkosyndikalistisk förkämpe

Rudolf Berner

1940

Innehåll

I.	3
II.	3
III.	5
IV.	6

I.

Det var under en tid av mycket upprörda politiska strider, som Anselmo Lorenzo kom till världen den 21 april 1841. Han, som skulle bli banbrytaren för den frihetliga rörelsen i Spanien, föddes i landets mest reaktionära stad, det beryktade prästhålet Toledo. Föräldrarna voro fattiga arbetare och, vad "fattig" betydde på den tiden, kan väl knappast någon göra sig en föreställning om! I en atmosfär av armod, strider och slaktande växte Anselmo upp och vid elva års ålder skickades han till Madrid för att tjäna sitt uppehälle. Han sattes i lära hos en släkting, som hade ett slags mindre affärsrörelse i huvudstaden, och föräldrarna trodde, att Anselmo nu hade fri väg till lycka och välstånd. Men den unge mannen vantrivdes med det kommersiella och sökte på alla sätt trumfa igenom sitt fasta beslut att lära ett konstruktivt yrke. Denna hans envisa inställning orsakade en brytning med båda föräldrarna och släktingens familj. Ensam och utan möjligheter att förtjäna sitt bröd tog Lorenzo upp striden med livet, mot samhället. Han började som typograflärling, arbetade, svalt och studerade. Läringslönen var så gott som obefintliga men Lorenzo kände sig rikt belönad för alla lidanden: *han fick lära sig läsa och skriva!*

Så småningom drogs han med i den sociala stridens virvlar, och det är knappast ägnat att förvåna, att han med sitt rebelliska och rörliga intellekt sökte sig till de mest avancerade idéerna. Den s. k. *pimargallianismen*. Pi y Margall, katalansk republikansk politiker och märklig man, var den, som gav åt den "naturliga" spanska federalismen dess sociala innehåll, filosofiska grund och revolutionära anstrykning. De mest ultraradikala federalisterna kallades därför pimargallianer och till dessa hörde Anselmo Lorenzo.

Pi y Margall tog sig an den unge och vetgirige typografen och därmed gjorde den märklige politikern en stor tjänst åt den spanska anarkosyndikalismen. Att nedskrivaren av denna studie kallar Pi y Margall för märklig politiker, det har sina bärande skäl. Ty först och främst besjälades han av en för politiker sällsynt ärlighet, för det andra hade han mod att offentligen deklarerat sina politiska idéer som halvmesyrrer, så länge de inte åtföljdes av en ekonomisk omgestaltning av samhällsordningen. Då Pi y Margall sedan blev den första republikens president - han delade sysslan med andra vänsterpolitiker - förklarade han republiken vara en misslyckad sak. (Var finna en sådan politiker i våra dagar?) Pi y Margall tog sin an Lorenzo, men på ett särskilt sätt. Han riktade den unge typografens intresse på de ekonomiska frågorna och satte sina översättningar av fransmannen Proudhons verk i Lorentzos händer. Lorenzo greps av Proudhons anarkistiska tankegångar, men eggades till självstudier och egna vandringar på det sociala fältet, just genom Pi y Margalls ständiga påpekande av de ekonomiska problemen vitala betydelse. Lorenzo har själv berättat, att en av Pi y Margalls artiklar blev impulsen till hans sökande och studerande på det ekonomiska gebitet. Pi y Margall behandlade i den artikeln temat "likheten inför lagen", men drog den slutsatsen att, hur vackert det än låter med denna alla medborgares likhet inför lagen, så är den bara falsk skylt, så länge den inte åtföljes av ekonomisk likhet. (*"Igualdad - tambien en el sentido económico."*) Men Lorenzo sökte sig inte endast fram till eländets orsaker, han spejade även efter en väg ur eländet. Och så kom det sig att Lorenzo, långt innan han visste om Första Internationals existens, eller ens hört ett rykte om dess idéer, likväl kommit fram till den slutsatsen, som fört andra män till bildandet av Internationals.

Tanken på en ekonomisk kamporganisation blev för Lorenzo den allt annat uppslukande idén och han brottades med problemen för att kunna förverkliga denna tanke, att smida detta enda men säkra vapen.

II.

År 1868 sände Bakunin en förtrogen till Spanien, Guiseppe Fanelli fick i uppdrag att sondera den iberiska terrängen och söka få till stånd en spansk sektion av Internationals. Naturligtvis hade Fanelli fått vissa förhandsuppgifter och han hamnade därför direkt i de ultra-radikala federalisternas - pimargallianernas - läger i Madrid. Där fick han som introduktör en viss José Rubau Donadeu och denne man visade Fanelli till de rätta personerna bland federalisterna. Bland de 25 madridarbetare, vilka, efter att ingående ha lyssnat till Fanelli, beslutade bilda "el comité de la Asociación Internacional de Obreros de España", befann sig självklart även Lorenzo. Så grundades den första lilla gruppen av den organisation, som senare skulle skaffa sig ett hedsamt världstrykte under initialerna CNT. Men man kan också säga, att denna grupp samtidigt bildade den

första kärnan till den inte mindre bekanta organisationen FAI. Ty även om Bakunin tryckte allra hårdast på de ekonomiska problemen och motsvarande organisationer, så försummade han inte den *orienterande* organisationens nödvändighet som ett komplement till kamporganisationen. Marx var inne på samma tankegång, men drog sig till avvågarna och hamnade i det parlamentariska-politiska träsket och det var främst på grund av denna divergens, som striden kom att stå mellan marxister och bakuninister. Det var i denna fråga, som brytningen och Internationalens klyvning hade sina orsaker. Bakunin framhöll den ekonomiska kamporganisationens nödvändighet som det säkraste vapnet i striden, men för att detta vapen skulle ha effekt och för att dagskampen inte skulle skymma bort slutmålet, så propagerade han även för "den demokratiska alliansen", en apolitisk sammanslutning, som skulle ha till uppgift att orientera de ekonomiska organisationernas kamp - alltså, den första upptakten till FAI. Lorenzo fann att Internationalens idéer överensstämde med hans egna och glädde sig åt att i Internationalen ha funnit det instrument för kampens förande, som han så intensivt grubblat över. Vad det så gäller den demokratiska alliansen - "La Alianza Demócrata" - omfattade han även den idén, och Fanelli kunde med lugnt samvete lämna Spanien: uppdraget hade anförtrotts åt rätta personerna!

Lorenzo blev den borne organisatören. I Barcelona fann Lorenzo en yrkeskollega som lämplig vårdare av uppgiften för den stadens vidkommande. Farga Pellicer, en rivande och av revolutionär anda uppfylld man, blev i den katalanska huvudstaden den drivande kraften under de första svåra åren. Men det rådde oro i landet. Isabella var utkastad och en provisorisk regering hade bildats, medan Cortes - parlamentet - antog ett slags liberal konstitution. Och så var taskspeleriet i full gång. Konstitutionen var en ynkedomens kompromiss och historien lägger ett stort ansvar på de män, som då höllo tyglarna i sina händer. Halva författningen var liberal och andra halvan monarkistisk men anti-dynastisk. Denna soppa orsakade nya stridigheter och allt föll över ända. De liberala klagade och anklagade, därför att konstitutionen var reaktionär, med hänvisning till dess *monarkistiska* innehåll. Monarkisterna anklagade och besvärade sig, därför att konstitutionen var revolutionär, med hänvisning till dess *liberala* innehåll! Denna liberala revolutionsunge - eller missfoster, rättare sagt - kvästes inom en månad och den provisoriska regeringen sökte över Europa efter en arbetslös prins, som kunde vara villig ta anställning som kung av Spanien. En savoy-hertig sökte och fick platsen som Amadeo I. Eländet satt ånyo säkrat i sadeln, de politiska stridstupparna från "revolutionärt" håll voro tystade för en lång tid. Men i folkdjupet rörde sig något, som de härskande aldrig räknat med: *proletariatet började organisera sig ekonomiskt!* De s. k. arbetarpolitikerna ha alltid så svårt att fatta den ekonomiska organisationens betydelse, men man får inte så höga tankar om deras reflexionsförmåga, då man betänker, att bara den byxängest, de härskande visat inför arbetarnas ekonomiska organisationssträvanden, borde vara ett mer än tillräckligt erkännande om sagda kampforms effektivitet. De härskande i Spanien begrepo bättre än våra dagars "arbetar"-politiker, förföljelserna insattes med all kraft mot "internationalisterna", som dessa bakuninister kallades. Men organisationen vann mark.

Nu fanns det visserligen redan ett slags arbetarorganisationer, men de hade mera karaktär av ett slags hjälp-kassor, ett slags sentida upplaga av medeltidens broderskapsföreningar. En del av dessa solidaritetsorganisationer anslöto sig till internationalisterna, men största flertalet byggde för rörelsens revolutionära mål och metoder. Sektionen ändrade så sitt namn till "Federación Regional de España", men i folkmedvetandet fortlevde och användes alltjämt beteckningen "internationalisterna". Riket skakades av nya resningar, framför allt då resningen i Ferrols 1872, i Asturien och Andalusien året därpå, och det hela kulminerade i Amadeos abdikering 1873. Tre år innan denna händelse grundade Lorenzo den första anarkosyndikalistiska tidningen i Spanien, "Solidaridad". Samma år tog han också initiativet till den första kongressen med de till federationen anslutna organisationerna. Kongressen gick av stapeln i Barcelona i juni månad 1870 och Lorenzo representerade Madriids lokalorganisation. Nästa mera markanta steg blev Lorenzos resa till London, där Internationalen höll kongress år 1871. Men här var inte Lorenzo närvarande enbart som spanska sektionens representant, han hade ett extra uppdrag: privat besök hos Marx för att förmå denne att avstå från sin splittringspropaganda inom Internationalens leder. Detta samtal blev synnerligen hetlevrat, men ingendera parten gav sig. Marx menade, att han hade ingen orsak att underlåta föra propaganda för sin idé om ett politiskt parti, även i de länder där Bakunin hade största inflytandet. Ty "den store ryssen underlåter inte att propagera sin antiparlamentariska uppfattning på mina landamären - England och Tyskland". Lorenzo bad Marx ta mera hänsyn till proletariatets sak än till sin egen stolthet. Lorenzo framhöll, att det vore ett brott mot arbetarklassen att söka splittra den, då

den nyss börjat samla sig och med framgångsrika direkta aktioner verkligen prövat kampens värde. Men Marx var och förblev halsstarrig.

Fyra månader senare sände Marx sin svåger, Paul Lafargue, till Spanien. Denne uppsökte först Pi y Margall, men i stället för att den avancerade katalanske politikern skulle lämna hjälp, så yttrade Margall:

”Ni kommer att misslyckas, herr Lafargue! Arbetarna är trötta på de politiska striderna, de vill inte ha något parti, inte ens mitt eget!”

Och i verkligheten misslyckades Lafargue, ty först efter 17 år fick Marx sin önskan om ett spanskt socialistiskt parti uppfyllt. Men om Lafargue misslyckades med att vinna adepter inom den frihetliga rörelsen, så skaffade han sig i alla fall en del personliga vänner, däribland Lorenzo. Tvivelsutan utnyttjade Lafargue denna personliga kontakt med de frihetliga för sina syften, men vänskapen mellan Lafargue och Lorenzo stod sig livet ut, trots att de ideologiskt bekämpade varandra. (Här kan som en parentes anföras, att, då år 1888 det socialistiska partiet och den reformistiska landsorganisationen UGT grundades, så anslöt sig en hel del av de ännu fristående ”solidaritetsorganisationerna” till de moderata reformisterna, framför allt dessa som skrämms av anarkosyndikalisternas revolutionära program.)

III.

Internationalen sprängdes vid Haagkongressen, spanjorer, italienare och fransmän samt ryssar följde Bakunin, medan engelsmän och tyskar slogo in på Marx' väg. Den spanska sektionen representerades på denna kongress av Farga Pellicer och Gaspar Sentiñón. Och striden fortsatte på spansk mark! Trots förföljelser från myndigheter och splittringsarbete från marxistiskt influerades sida. År 1874 förbjöds ”Internationalen” av spanska regeringen. Men kamraterna fäste sig inte vid regeringens beslut utan fortsatte att arbeta illegalt. Vid den tiden började Lorenzo med de sedan så vanliga fängelsevisiterna samt flyttade till Barcelonam, där han främst inriktade sig på mera teoretisk verksamhet och skrev den märkliga boken ”El proletariado militante” - Det kämpande proletariatet! - en bok som ingående skildrar den spanska arbetarrörelsens första dagar och en outhärlig källskrift för den, som vill närmare studera uppkomsten av den spanska arbetarrörelsen. Han gjorde även en agitations- och organisatörsresa till Portugal, för att där lägga grunden till vår portugisiska broderorganisation. (I dag illegal.)

Typisk för Lorenzo och hela rörelsen är följande anekdotartade passus. I ”cortes” diskuterades internationalisternas legalitet. Som försvarare uppträdde män som Salmerón och Pi y Margall. Men reaktionen var stark. På ett jättemöte i Madrid talade då Lorenzo och slutade med följande sats: ”Om Internationalen förklaras stå utanför lagen, så förklarar Internationalen lagen stå utanför både rättvisa och förnuft.” Alltså, strunt i vad ”cortes” pratar, för eller emot. Beslutar man förbjuda oss och ställa oss utanför lagen, så bryr vi oss föga om det, ty då anser vi lagen vara utanför allt förnuft och all rättvisa och kan saklöst ignoreras. Denna kampglada och sunda inställning räddade organisationen och säkrade dess existens även under de mest djävulska förföljelseperioder. Men Lorenzo inte bara slungade ut vassa sentenser. Han fick organisationens uppdrag att fara omkring och organisera de s. k. *Grupos de Defensa* - försvarsgrupperna. (En organisationsform som sedermera CNT bibehöll och som framför allt i Madrid under kriget 1936-39 visade vad den dugde till. Men innan Madrids Försvarskommitté skaffade sig världsrykte under novemberdagarna 1936, hade dessa grupper skött organisationens försvar mot myndigheter och arbetsköpare.)

Den katalanska regeringen Cánovas släppte på nytt lös förföljelsevägen. Den 45-åriga Lorenzo släpades till Montjuich, tillsammans med blomman av den katalanska rörelsens bästa krafter. Bl. a. Juan Montseny, en släkting till Federica Montseny, samt den beryktade överste López, vilken tagit avsked ur armén och anslutit sig till anarkosyndikalisterna, vidare Tárrida del Marmol, vetenskapsman och språkgeni, intim vän till Krapotkin. Men det var inte bara Montjuich, som fylldes av revolutionärer och radikala intellektuella. Fångskeppen i hamnen, Cárcel Modelo och Atarazanaskasernen - där femtio år senare Ascaso stupade för frihetens sak - fylldes av arbetare och lekmannalärare från hela Katalonien. Genom en slump räddade sig Lorenzo från ”cero”, som dödscellen kallades av fångarna, och kom i landsflykt till Paris. Där knöt Lorenzo kontakt med Jean Grave,

Sebastien Faure och Jean Jaurès, samt stiftade bekantskap med språkläraren Francisco Ferrer y Guardia. Då amnesti utfärdats, återvände Lorenzo till Spanien och kastade sig åter in i arbetet, skrev en hel del böcker och artiklar, främst den teoretiska-revolutionära "bibeln" *Hacia la emancipacion* - Hän emot frigörelsen. Men samtidigt återvände Ferrer och startade så den Moderna Skolan, och Lorenzo blev den, som utsågs att sköta skolans omfattande förlagsverksamhet. Denna uppgift behöll Lorenzo in i det sista, även efter Ferrers sorgliga död. En uppgift som kan förefalla enkel, men som var en prestation, ty han inte bara skötte förlaget, han planlade dess verksamhet, översatte en mängd pedagogiska, vetenskapliga och sociala verk, som blevo de mest betydelsefulla i förlagets kataloger.

År 1900 startade han tidningen *La Huelga General* - Generalstrejken - vilken Ferrer finansierade med de medel, som en fransk fritänkardam testamenterat åt språkläraren att användas för revolutionär konfessionslös undervisning. Samtidigt fick generalstrejkspropagandan en tribun i den av Federico Urales (Montseny) i Madrid grundade tidningen *Tierra y Libertad*. Propagandan bar frukt och år 1902 bröt den första storstrejken ut, i Barcelona. Lorenzo häktades som "moraliskt skyldig" till strejken.

Förföljelserna efter strejken 1902 blevo blodigt hårda, men arbetarna samlade sig på nytt, mognade och kämpade oförtrutet. Så småningom blossade striderna upp för att kulminera i de händelser, som i Katalonien ännu kallas "La Setmana de Sang" - Den Blodiga Veckan. Denna "Semana de Sangre", som det heter på spanska, blev ett av reaktionens svartaste blad. Vid den tidpunkten mördades Francisco Ferrer och massdeporteringsarbetare. Men upptakten var glänsande. Med revolutionär elan och en kraft utan like bröto striderna ut, helt spontant. Lorenzo säger själv i brev till Tárrida del Marmol, "jag har sett folket distansera sina ledare, vilka i en del fall feget övergivit folket. Ingen leder, varken katalonister, socialister eller anarkister, men ändå handlar folket med revolutionär orientation". Delegerarna diskuterade inte, framlade inte några förslag. Då de skildes med de vanliga hälsningsorden: "Salut, noi!" så blixtrade deras ögon och de tillade: "Dilluns la general!" (Katalanska och "Salud, gosse!" - "Generalarn på måndag!") Men snart nog hade Lorenzo den sorgliga plikten att skriva i annan tonart till Tárrida: "...Fängelserna fyllas av revolutionärer, likaså Montjuich, än en gång detta Montjuich! Broder och vän! Arbeta för offren! Tag till den penna, med vilken du skrev "Montjuichs inkvisitorer"! (Anspelar på den pamflett Tárrida skrev efter Cánovas-förföljelserna.) Och så kom, nästan samtidigt som det ovan citerade brevet skrevs, Ferrers död för arkebuseringsplutonens kulor. Och Lorenzo deporterades. Den frejdiga revolutionen hade slagits ned, inte minst tack vare prästerskapets hjälp.

1910, året efter Blodiga Veckan, bildades Confederación Regional de Cataluña, omedelbart därpå den galiciska regionalfederationen och så uppstod ur dessa den landsomfattande *Confederación Nacional Del Trabajo*, CNT. 1910 beslöts också att "Solidaridad Obrera" skulle bli, inte som dittills, enbart organ för Barcelonas lokal-federation, utan huvudorganisationens "portavoz", språkrör.

Lorenzo återkom sjuk och nedbruten från deportationen, men fortsatte sitt arbete dels som själen i Moderna Skolan och dels som medarbetare i den nybildade organisationens press. Men han var en bruten man, fysiskt. Sjukdomen band honom vid hemmets fyra väggar största tiden. Dock, den andliga vigören och den klara skärpan hos hans förstånd, hade inte tagit skada! Ända in i det sista ägnade han sig åt striden. Ett sista kraftuppbåd för en stor sak! Han satte in all sin kraft i striden mot Krapotkins uppfattning om nödvändigheten av uppslutning på de allierades sida i världskriget. Han fann en medkämpe i den italienske kamraten Malatesta. Och Lorenzo bombarderade såväl Krapotkin, som framför allt Krapotkins vän och sin egen stridskamrat Tárrida del Marmol, med brev och böner. I dessa brev riktigt man märker en gammal ärlig kämpes förtvivlan över att se framstående kamrater tappa besinningen och agitera för en sådan fruktlös inställning, som den att sluta upp på de allierades sida för att "bekämpa den preussiska militarismen".

IV.

Här är det lämpligt att anföra något om Lorenzos teoretiska verksamhet. Han propagerade en individualism som samtidigt var en kollektivism, om något så paradoxalt kan få skrivas. Han såg i arbetarklassen inte endast en massa som skulle ledas, han påpekade ständigt varje arbetares inneboende intelligens och konstruktiva sinne, vilket allt det gällde att väcka och fostra. Han sökte inte att väcka massan till tron på en mass-Messias,

utan syftade till att väcka och fostra *individerna i massan*. Känslan för medvetet och aktivt ansvar, var just vad Lorenzo ville skola varje arbetande individ att tillägna sig och rätt bruka. Ett uttryck av Lorenzo återkommer i CNT:s medlemsböcker som kategoriskt imperativ: *"Om samhället är illa konstituerat, så är du till för att rätta till det!"* ("Si la sociedad está mal constituida, ahí estás tú para corregirla!") Ytterligare ett citat, som bättre än långa lamenteringar klargör hans justa inställning:

"Vi är inte utan skuld till det sociala onda som nedtrycker oss, d. v. s. med andra ord: då vi är detta ondas offer blir vi också skyldiga till detsamma, såvida vi inte ägnar tänkande, vilja och handling till utplånande av detta onda. Tänkande, vilja och handling! Det är saker som uträttat underverk. Alla stora upptäckter, nu över hela världen utbredda resultat, är till sitt ursprung en enda mans initiativ!"

Lorenzo var ingen förkunnare av negativ individualism. Som en röd tråd går genom hans verk denna tanke, att en enda individ förmår litet, en massa individer förmår allt.

"Då man säger: 'Arbetarklassens befrielse måste vara dess eget verk!' så menas inte därmed, att den obestämbara gigant, som kallas arbetarklassen, skall göra det befriande arbetet genom ett underverk av ett slags mass-Messias. Det betyder, att du, löneslav, fritt associerad med dina kamrater i eländet, du och ni i förening har att rädda er. Du och ni alla har att frigöra jorden och produktionsmedlen från privatäganderättens förbannelse och ställa dem till allas disposition... Varje man kan bli din medarbetare, men ingen din ledare. Ty, kamrat i befrielsekampen, du skall alltid minnas, att även den tappreste, mest lysande och bäste, alltid är mindre än totala antalet av de individer, i vars spets han ställer sig... och måste så bli en tyrann.. hämma marschen framåt. Ett gammalt ordspråk säger: 'Herr Alla-Människor vet mer än alla visa tillsammans!'"

Bara ett par dagar före sin död skriver han till Tárrida:

"...tillsammans med några kamrater har jag börjat arbetet på en tidskrift för arbetare och skrif- tens huvuduppgift skall bli att skarpt markera skillnaden mellan stat och samhälle, två väsensskilda begrepp, som illvilliga politiker söka göra synonyma. Likaså ämna vi skarpt framhålla privatägan- derättens förbannelse och dess skuld till alla frihetliga försöks misslyckanden... Hjälp mig, broder Fernando! Jag har mycket att göra men litet av liv till min disposition!..."

Den 30 november 1914 slutade den gamle förkämpen sina kampfyllda dagar. Han följdes till graven av alla Barcelonas arbetare och jordfästningen formade sig till en hyllning av så omfattande slag, att en fransk journalist förklarade, att något liknande inte hade skådats, sedan Louise Michel fördes till sista vilan i Paris.

Det Anarkistiska Biblioteket

Rudolf Berner
Anselmo Lorenzo - anarkosyndikalistisk förkämpe
1940

Syndikalismen #2 1940

sv.anarchistlibraries.net